

**Бегей Світлана Романівна, магістрантка,
Жекало Ганна Іванівна, к.пол.н,
доцентка кафедри управління та адміністрування**

ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ»

В контексті активного впровадження адміністративно-територіальної реформи в Україні, запровадження нового районування, та остаточного розподілу території держави на адміністративно-територіальні одиниці – об'єднані територіальні громади досить часто звучить таке поняття, як «децентралізація». Тому, актуальним питанням є розуміння сутності цього феномену та аналіз підходів, які використовують різні науковці.

Сам термін «децентралізація» означає процес перерозподілу чи передачі функцій, повноважень, людей або речей від центрального до регіонального чи місцевого. Його етимологія походить від латинського *de* – «заперечення», *centralize* – «середній, центральний», що розуміється як «знищення, скасування або ослаблення централізації і розширення прав низових органів управління».

В різних сферах соціальної активності децентралізація може набувати інших значень. Крім того, окремі автори по-різному тлумачать цей термін.

В Енциклопедичному словнику з державного управління термін «децентралізація» означає: 1) процес передачі частини функцій та повноважень вищими рівнями управління нижчим (від центральних органів виконавчої влади до місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування); 2) у широкому розумінні – ослаблення або скасування централізації [1, с. 12].

Поняття «децентралізація» можна розглядати з функціональної чи управлінської точки зору, та з територіальної чи географічної. Щодо державно-управлінського розуміння, то це передача частини повноважень управління з центрального рівня на регіональний. Географічне розуміння децентралізації означає формування нових територіальних одиниць, які відіграватимуть значно більшу роль в управлінській організації

Територіальна децентралізація – створення органів публічної адміністрації, які здійснюють урядування в адміністративно-територіальних одиницях самостійно і незалежно від органів державної влади, перебуваючи поза їх ієрархічною системою та підпорядкуванням (тобто органів місцевого та регіонального самоврядування). Функціональна децентралізація – визнання самостійних і незалежних спеціалізованих організацій (об'єднання, спілки) суб'єктами владних повноважень із делегуванням їм права здійснювати певний обсяг завдань публічного характеру, зокрема, щодо урядування та виконання відповідних функцій у визначених законодавством сферах суспільного життя та згідно із встановленим порядком [2, с. 76].

Крім того, децентралізація влади включає і фінансову активність, адже фінансовий механізм регіональної економічної політики - це важливий чинник взаємовідносин центральної та місцевої влади. Метою політичної

децентралізації є надати громадянам більше впливу у формуванні і прийнятті суспільно-важливих рішень.

Основними аспектами процесу децентралізації є наступні:

- передача частини повноважень органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування як засіб забезпечення більшого врахування інтересів населення;
- передача цих повноважень має супроводжуватися передачею необхідних для цього ресурсів і наданням права органу місцевого самоврядування приймати рішення щодо переданих повноважень з урахуванням місцевих особливостей;
- передача повноважень має здійснюватися на основі принципу субсидіарності – передачі повноважень на максимально близький до громадянина рівень управління, здатний виконати це повноваження ефективніше, ніж інші органи;
- передача більшого обсягу повноважень органам місцевого самоврядування супроводжується одночасним збільшенням відповідальності цих органів;
- зміцнення позицій місцевого самоврядування підвищить відповідальність перед громадянами за забезпечення належного рівня їхнього життя [3, с. 125].

В контексті реформування органів влади в Україні, децентралізація – це передача повноважень та бюджетних надходжень від державних органів до органів місцевого самоврядування. Метою реформи місцевого самоврядування є, передусім, забезпечення його спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Реформа децентралізації в Україні є не одноманітним процесом, а охоплює певні складові. Це, зокрема, адміністративно-територіальна реформа, розмежування повноважень між органами місцевої влади та вищих органів влади, упорядкування територіальних органів виконавчої влади, фінансове забезпечення повноважень та інші.

Підсумовуючи, можна зауважити, що існують різні підходи до розуміння поняття «децентралізація». Одні автори наголошують на суб'єктивній складовій, акцентуючи увагу на тому, що при децентралізації функції центральної влади переходять до компетенції органів місцевого самоврядування. Інші автори говорячи про децентралізацію, вважають більш коректним не акцентувати увагу на суб'єктності, а навпаки вказувати на об'єкт передачі повноважень, наголошуючи при цьому на таких формах децентралізації, як деконцентрацію або деволюцію. Існує також коло дослідників, які вважають, що основною метою децентралізації є впровадження ефективної моделі місцевого і регіонального самоврядування, і при визначенні саме цьому віддають перевагу.

Найбільш загальне визначення процесу децентралізації визначається як розмежування повноважень між державною та місцевою владою, передача частини повноважень на місце.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гурне Б. *Державне управління. К. : Основи, 1994. 165 с.*
2. Василенко Л., Добровінський М. *Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. Адміністративне право і процес. №3. 2017. С. 123-126.*
3. Кулішенко *Децентралізація влади в європейських країнах в контексті впливу ресурсозабезпечених груп. Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 108. С. 297-299.*

**Шинкарчук Ольга Михайлівна, студентка 4 курсу,
Пробойв Ольга Анатоліївна, к.е.н., доцентка,
доцентка кафедри міжнародної економіки,
маркетингу і менеджменту**

**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Теперішня Україна перебуває в скрутному економічному та політичному становищі. Однією з причин цього є неефективність діючої адміністративної системи державного управління, а також адміністративно-територіального устрою. Реформування країни потребує значних змін, котрі повинні бути спрямовані на створення відкритої політичної системи, а також розвиток громадянського суспільства і зростання рівня благополуччя кожного окремого громадянина. Саме це й визначає актуальність обраної теми дослідження.

Метою дослідження виступає огляд теоретичних положень, особливостей, завдань та ризиків процесів децентралізації влади, котрі ґрунтуються на перерозподілі повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування. Поняття «децентралізація» у сучасній науці використовується у двох розуміннях. По-перше, мова може йти про процес розподілу влади та про передачу частини функцій від центру до периферії, а по-друге, про певну систему взаємовідносин між державою й адміністративно-територіальними одиницями [1, с. 154–155].

Загалом, у теорії й практиці публічного управління та адміністрування виділяють наступні види децентралізації: деконцентрація і деволюція.

Деконцентрація – це передача деяких повноважень відповідним особам в регіонах, що здійснюється у централізованій державі, причому зберігається значний вплив вищого органу управління.

Деволюція – це надання прав органам місцевого врядування приймати рішення і вести самостійну фінансову та управлінську діяльність. Деволюція передбачає, що місцеві органи самоврядування законодавчо набувають незалежного статусу, вони розглядаються як адміністративний рівень, за яким уряд може здійснювати лише опосередкований контроль [2].

Таким чином, децентралізація полягає у передачі прав на прийняття рішень не просто представникам центральної влади, а органам, котрі не перебувають в ієрархічній підпорядкованості центральним органам влади й найчастіше